



LUNDS
UNIVERSITET

Sociologiska Institutionen

Idrott och integration – En studie om flickors integration genom basketen

Författare: Hanna Svensson
Uppsats Soc 344, 41-60p
Vårterminen 2004
Handledare: Alhadi Khalaf

Abstrakt

Författare: Hanna Svensson

Titel: Idrott och integration – En studie om flickors integration genom basketen

Soc 344, 41- 60p

Handledare: Alhadi Khalaf

Sociologiska Institutionen, Vårterminen 2004

Lunds universitet

Idrotten och basketen kan vara en arena för integration då den svenska organiserade idrotten erbjuder en mötesplats där individer med skilda bakgrunder och erfarenheter kan träffas och interagerar. Då idrotten ses som en del av samhället kan deltagande i en idrott vara en väg till en välfungerande integrationsprocess för de aktiva ungdomarna. I denna explorativa uppsats belyses idrottens och basketens möjlighet att vara en integrationsarena. Uppsatsen har för syfte att genom intervjuer och observationer med flickor i klubben X beskriva hur basketen kan vara ett verktyg för integration. Uppsatsen har även för syfte att besvara frågeställningens följande tre delfrågor: Kan basket vara ett verktyg för integration? Fungerar basketen i klubben X som en integrationsarena för de unga flickor som deltar? Hur är basketen i klubben X integrerande? Ytterligare syfte med uppsatsen är att klargöra för gruppdynamiken som enligt Norbert Elias och Eric Dunning uppstår i idrottsgrupper, på grund av lagsportens inbyggda polariseringar, samt testa dess applicerbarhet på verklighetens basketarena. Utgångspunkterna för uppsatsen utgår framför allt från svensk idrottsforskning om idrott och integration samt från Elias och Dunnings analys av sportgruppers dynamik. Uppsatsen kommer fram till att idrotten och basketen kan vara en integrationsarena för de idrottande ungdomarna, då det på basketarenan som studerats finns en förståelse, acceptans och ömsesidiga respekt för varandras olika etnicitet, kultur och bakgrund. Studien kommer fram till att klubben X är en integrationsarena och agerar som ett verktyg för integration för de aktiva flickorna.

Nyckelord: Idrott, Basket, Sportgruppers polariteter, Socialisation, Integration, Norbert Elias, Eric Dunning

Innehållsförteckning

I. INLEDNING.....	S. 4
II. FRÅGESTÄLLNING OCH SYFTE.....	S. 5
III. METOD.....	S. 6
1. Gatekeeper.....	s. 7
2. Intervjuerna.....	s. 7
3. Metoddiskussion.....	s. 8
4. Avgränsning.....	s. 9
IV. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER I UPPSATSEN.....	S. 11
1. Begreppsförklaringar.....	s. 11
a) Idrott och basket.....	s. 11
b) Ungdomar med utländsk bakgrund.....	s. 11
c) Integration och integrationsprocess.....	s. 13
2. Teoretisk referensram.....	s. 14
a) Dynamiken hos sportgrupper.....	s. 14
b) Socialisation.....	s. 17
c) Idrottens socialisation.....	s. 18
d) Identitetsskapande i idrottsgrupper.....	s. 19
e) Idrotten en del av samhället.....	s. 20
V. PRESENTATION AV DATA.....	S. 21
1. Sociala kontexten på basketarenan.....	s. 21
2. Spelarnas syn på basketarenan.....	s. 23
VI. AVSLUTANDE REFLEKTIONER.....	S.26
KÄLLFÖRTECKNING.....	S.29

I. Inledning

Idag är idrotten en mötesarena där individer med skilda bakgrunder och erfarenheter träffas och interagerar. Kanske främst tänker vi på lagidrotten som en mötesplats, där olika människor träffas och samarbetar eller motarbetar varandra för att nå de individuellt eller gemensamt uppsatta målen, att exempelvis utvecklas till en bättre spelare och att bli ett vinnande lag. Idrotten utgår från normen om att deltagarna i en tävling har som mål att vinna, därmed inte sagt att varje deltagare kan ha individuella målsättningar och syften med sitt idrottande.¹ Målen är ofta explicita, exempelvis målet om att segra. Mål av implicit karaktär kan vara svårare att identifiera med enbart idrottandet, exempelvis målet om att verka för individers ökade inflytande i sin omgivning. Andra mål som kan vara svårare att förknippa eller enbart definiera som idrottsliga mål är de målsättningar idrotten har utanför själva utförandet av idrottsgrenen till exempel idrottsföreningars mål om att verka för en integrerande verksamhet, en engagerande verksamhet eller en demokratisk verksamhet. Riksidrottsförbundet skriver exempelvis att ett av sina mål är att verka för en integrerande idrott och att de ser möjligheter att använda idrotten som en väg in i det svenska samhället.² Efter att ha tagit del av tidigare forskning om idrott och integration och läst om Riksidrottsförbundets verksamhet och mål uppdagas bland annat följande frågor hos mig. Vad karakteriserar en integrerande idrott? Kan vi mäta grad av integration i idrotten? Är det antal etniciteter som finns i en förening eller i ett lag som är ett bra mått på integration? Garanteras integration i och med skilda etniciteters deltagande i idrotten?

Vi kan inte hitta rättfärdiga svar på dessa frågor. Den svenska forskningen inom området idrott och integration är inte av en omfattande vidd idag.³ Vi vet från bland annat Jesper Fundbergs rapport och tidigare forskning att det finns flertalet aktiva ungdomar med utländsk bakgrund i de svenska idrottsföreningarna. Men *hur* idrotten påverkar ungdomars integrationsprocess finns inte presenterat i den tidigare idrottsforskningen i lika hög grad.⁴ Litteraturen inom området idrott och integration är, som sagts, i större utsträckning fokuserad på att ungdomar med utländsk bakgrund finns med i den organiserade idrotten och att det i

¹ Coakley J. (1998), *Sport in society – Issues & Controversies*. 6th edition. McGraw-Hill: New York s. 152ff

² Riksidrottsförbundets hemsida: www.rf.se/arkiv/idrotten_vill.pdf (2004-03-15)

³ Norberg J R. (2003), *Idrott och integration, en kunskapsöversikt*. Riksidrottsförbundet: Farsta s.7

⁴ Fundberg J. (2003), *Etnisk mångfald och integration- visar idrotten vägen?*. Riksidrottsförbundet: Farsta s.8

och med deras deltagande finns möjlighet för idrotten att vara en arena för integration. Basket och fotboll tycks vara de idrotter som lockar invandrarungdomarna i större utsträckning enligt Ola Anderssons studie. Hans studie visar även att basketen tycks locka särskilt invandrarflickor.⁵ Det är framför allt i den svenska idrottsforskningen och rapporterna jag funnit intresse och utgångspunkter för frågeställningen till denna uppsats.

Norbert Elias och Eric Dunningns teori om sportgruppens dynamik presenteras i denna uppsats och appliceras på basketen, för att förstå den specifika gruppkonstellation som uppstår inom lagsporter.⁶ Elias och Dunning har framför allt utgått från analyser av fotbollsgrupper, men jag finner deras ansatser intressanta även för basket. Elias och Dunning menar att sportgruppers dynamik har en specifik förmåga att skapa ett ömsesidigt beroende mellan spänning och samarbete, konflikt och konsensus. Vid exempelvis matchsituationen råder både konflikt och konsensus. Konsensus råder inom respektive lag samtidigt som konflikten gentemot motståndarlagarna råder. Elias och Dunning presenterar flertalet polariteter som enligt dem är specifika för sportgruppers dynamik, exempelvis polariteten mellan anfall och försvar och polariteten mellan vänskaplig identifikation och fientlig rivalitet med motståndaren.⁷ Då både fotboll och basket är lagidrotter, kan Elias och Dunningns analys om sportgruppens dynamik på fotbollsplanen även vara användbar för förståelsen av basketens gruppdynamik.

II. Frågeställning och syfte

Med denna uppsats vill jag belysa idrottens möjlighet att vara en integrationsarena. Uppsatsen ska försöka applicera teserna om idrottens socialisationsförmåga och idrotten som identitetsskapande forum för ungdomar. I den svenska forskningen som bland annat Riksidrottsförbundet presenterar med hjälp av forskare från universitet och högskola exempelvis etnologen Jesper Fundberg, påvisas att idrotten och basketen kan vara en arena för integration. En gemensam utgångspunkt för denna forskning är tesen om att invandras deltagande i de idrottsliga sammanhangen ger möjligheten att skapa en öppning till en välfungerande integrationsprocess i den organiserade idrotten. Det faktum att ungdomar med

⁵ Andersson O. (2002), *Idrott och integration, en statistisk undersökning*. Riksidrottsförbundet: Farsta s. 6

⁶ Elias N. och Dunning E. (1986), *Från riddarspel till fotbollscup- Sport i sociologisk belysning*. Atlantis: Stockholm s.118f

⁷ *ibid.* s.133

utländsk bakgrund deltar i idrotten medför att idrotten kan vara en bidragande faktor till att integrera de i föreningslivet aktiva ungdomarna.⁸ Min frågeställning bygger på samma utgångspunkter, nämligen att idrotten kan vara en arena för integration. Jag har för syfte att i denna uppsats, genom intervjuer och observationer i klubben X, besvara följande tre delfrågor: Kan basket vara ett verktyg för integration? Fungerar basketen i klubben X som en integrationsarena för de unga flickorna som deltar? Hur är basketen i klubben X integrerande? Mitt syfte är vidare att beskriva och klargöra den basketarena de intervjuade flickorna upplever och befinner sig på under sina träningar, vilket kan öka förståelsen för basketen som integrationsarena. Jag har även för syfte att klargöra för gruppdynamiken som enligt Elias och Dunning uppstår i idrottsgrupper samt testa dess applicerbarhet på verklighetens basketarena.

III. Metod

Denna uppsats är explorativ till sin utformning. Dess beskrivande karaktär anser jag vara lämplig för frågeställningen. Jag söker genom att använda kvalitativa metoder svar på frågorna hur och varför och kan genom metoden skapa mig en förståelse för bland annat basketspelandets sociala kontext.⁹ Den kvalitativa metoden innebär tolkning och förståelse av ett fenomen samt att forskaren har för syfte att gå på djupet istället för att finna bredd med sin forskning.¹⁰ I min studie är jag ute efter att tolka och förstå idrottandets och framför allt basketens sociala kontext genom intervjuer och observationer. Syftet med att kombinera deltagande observationer och intervjuer är att studera fenomenet från flera olika observationspunkter vilket kan ge en mer mångfacetterad beskrivning av det studerade fenomenet.

För denna uppsats har jag gått igenom litteratur inom främst svensk idrottsforskning, framför allt den litteratur som behandlar idrott och integration. Jag har även sökt genom tidnings- och artikelarkiv, exempelvis i Centrum för svensk idrottsforsknings tidningar. Det finns ett flertal inlägg i debatten i form av artiklar. Dessa har förbättrat min uppfattning om hur allmänheten ser på idrotten som integrationsarena samt gett en bild av debatten som förs inom området. Detta ger även intressanta infallsvinklar i problematiken kring just avsaknaden av forskning

⁸ Fundberg J. (2003), s. 8

⁹ Holme M. och Solvang K. (1991), *Forskningsmetodik- Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Studentlitteratur: Lund s. 100

gällande idrott som verktyg för integration.¹¹ Då ett av mina syften varit att testa de teoretiska perspektivens applicerbarhet på verklighetens basket, har jag intervjuat sex stycken tolv- till trettonåriga flickor med utländsk bakgrund i en basketklubb med sitt säte i en av Stockholms segregerade förorter. Frågorna fokuserade på hur flickorna ser på basket, integration och sin egen roll i laget/gruppen. Jag har gjort fem stycken observationer i klubben, före, under och efter träningar samt vid ett matchtillfälle. Observationerna har för det mesta tagit formen av att jag suttit vid sidan om basketplanen och tittat, lyssnat och känt av stämning, interaktion, agerande och kommunikation spelarna emellan, men även mellan spelare och tränare. Jag har även talat med klubbens sportchef och fått information via honom.

1. ”Gatekeeper”

Eftersom jag själv varit aktiv i klubben som både spelare och tränare så var det inga problem att etablera kontakt med klubben via e-mail, till en början med sportchefen. Jag har vetskap om att min förståelse och syn på basketklubben jag valt att studera kan påverkas av mitt tidigare engagemang och medlemskap i klubben. Jag finner det dock lämpligt att välja denna klubb då de redan vet vem jag är. Jag är accepterad innanför ”klubbens väggar” som ”gammal tränare”, vilket för med sig ett underlättat arbete att etablera kontakt med spelare och tränare. I vetskap om att en av mina gamla lagkamrater fortfarande är aktiv tränare i klubben såg jag till att ta kontakt med henne. Hon kom att bli min ”gatekeeper” under resterande datainsamlingstid i klubben. Hon hjälpte mig bland annat med att förklara klubbens nutida uppbyggnad jämfört med den tid jag själv var aktiv. Hon hjälpte mig att få kontakt med informanter till intervjuerna, gav mig möjlighet att ventilera mina frågor jag hade om exempelvis klubbens struktur, beslutsprocesser och organisation.

2. Intervjuerna

De sex flickorna jag intervjuat är alla i 12-13 års ålder och går i grundskolans sjätteklass. De bor alla i samma stadsdelsnämnd, men spridda i två av stadsdelsnämndens tre förorter. De har alla gångavstånd till de två idrottshallarna där träningen bedrivs och där hemmamatcherna spelas. Flickornas föräldrar är alla födda utomlands, förutom en av flickornas mamma som är

¹⁰ ibid. s. 85ff

¹¹ Norberg J R. (2003), s.7

född i Sverige. Föräldrarna kommer från Eritrea, Gambia, f.d. Jugoslavien, Kurdistan och Marocko.

Då jag fann mig själv lite osäker på hur det skulle vara att intervjua flickor i denna relativt unga ålder ansåg jag det vara av vikt att de kände sig bekväma med min närvaro innan själva intervjun och att de visste vem jag var samt vilka slags frågor jag ville ställa dem. Tre veckor innan intervjuerna var jag och hälsade på laget och presenterade mig för flickorna, samtidigt som jag fick möjlighet att observera de deltagande individerna (tränare, spelare och assisterande tränare) och deras interaktion under träningarnas gång. Intervjuerna gjordes i grupp, det vill säga jag och två tjejer satt ner i ett hörn i en av hallens korridorer och samtalande om bland annat deras syn på basket, familjestruktur, uppväxtmiljö och bakgrund. Mitt val att intervjua två personer samtidigt grundar sig i att jag ansåg att detta skulle skapa den bekvämaste situationen för flickorna.¹² Samtidigt som jag är medveten om risken att de kan ha påverkat varandras svar, anser jag fördelen med att bibehålla en bekvämt löpande dialog som större, därav två informanter samtidigt i så kallade gruppintervjuer.¹³ Innan intervjuerna gjorde jag en pilotstudie, där jag testade mina frågor på min lillasyster som är i samma ålder som informanterna. I pilotstudien fick jag en uppfattning om bland annat hur frågorna kan komma att uppfattas och därmed dess relevans.¹⁴ Alla intervjuer, sammanlagt sex spelare, spelades in på minidisc efter förfrågan om informanternas samtycke till ljudupptagning.

3. Metoddiskussion

Holme och Solvang skriver att när vi forskar om människor och med människor är det viktigt att tänka på och utgå ifrån de etiska aspekter som finns framtagna och beskrivna för denna slags forskning. Detta innebär bland annat att personer inte skall komma till skada på grund av att de deltar i undersökningar, experiment, observationer eller intervjuer. Det ska heller inte gå att röja informanternas identitet så att de känner sig uthängda eller kränkta.¹⁵ Det är ofta mycket att tänka på vid intervjuer, vilka frågor ställer jag, hur uppfattar de mina frågor, förstår de frågorna, kan det vara någon fråga som uppfattas känslig utan att jag tänkt på det själv, vilken miljö sitter vi i under själva intervjun och hur påverkar den informanten, kommer

¹² The British Sociological Associations hemsida: http://www.britisoc.co.uk/index.php?link_id=14&area=item1 (2004-04-21)

¹³ Holme M. och Solvang K. (1991), s. 123

¹⁴ Ejlertsson G. (1996), *Enkäten i praktiken- En handbok i enkätmetodik*. Studentlitteratur: Lund s. 31ff

jag åt det jag har för syfte att komma åt med min fråga?¹⁶ Ett av de praktiska problem jag stötte på inför planeringen av intervjuerna med de unga flickorna omfattas av de etiska aspekter vi som forskare bör och i största möjliga mån ska ta hänsyn till. The American Sociological Association råder sina medlemmar att söka förälders samtycke för att få genomföra intervju med minderåriga¹⁷, vilket mina informanter är. Med hjälp av min ”gatekeeper” kunde jag via brev till berörda föräldrar fråga om deras samtycke till intervjuer med deras barn. I brevet presenterade jag kort mig själv och mitt övergripande syfte med studien, gav exempel på frågor som skulle ställas till barnen och frågade samtidigt om föräldrarnas samtycke till intervjuerna.

Då jag vill ha svar på frågan hur basket kan vara integrerande och om den är det i just klubben X, anser jag den kvalitativa forskningsmetoden ge mig goda förutsättningar att uppfylla mitt syfte med uppsatsen. Genom att göra observationer och intervjuer kan jag förhoppningsvis besvara min frågeställning. Med detta tillvägagångssätt kan det även ge en möjlighet att testa de teoretiska ramar jag använt mig av. Jag kan i och med mitt metodval skapa en möjlighet att utifrån flera synvinklar få en bild av fenomenet jag har för avsikt att studera, vilket kan öka mina chanser att rättvist presentera och diskutera mina data. Jag intervjuar endast flickor i min studie, vilket skulle kunna vara en anledning till att anlägga ett genusperspektiv. Då detta inte är mitt syfte i denna uppsats kommer jag inte heller applicera eller analysera utifrån ett genusperspektiv.

4. Avgränsning

Jag har i uppsatsen valt att avgränsa min studie till idrottens och framför allt basketens möjlighet att vara en integrationsarena. Utgångspunkten för detta val är dels beroende av idrottsutövandets attraktionskraft det vill säga ungdomar är lätta att attraheras till idrotten.¹⁸ Basket är betydligt vanligare bland ungdomar med utländsk bakgrund än bland ungdomar i allmänhet och basketengagemanget är vanligare bland flickor än bland pojkar.¹⁹ Ola Andersson skriver i sin rapport:

¹⁵ Holme M. och Solvang K. (1991), s. 41ff

¹⁶ ibid. (1991), s. 110-113

¹⁷ The American Sociological Associations hemsida: <http://www.asanet.org/members/ecostand2.html#12> (2004-04-21)

¹⁸ Riksidrottsförbundets hemsida: www.rf.se/arkiv/idrotten_vill.pdf (2004-03-15)

¹⁹ Andersson O. (2002), s. 6

”Ett annat intressant resultat gäller basketboll, som är betydligt vanligare bland invandrarungdomar än bland ungdomar i allmänhet. Det är också en idrott som är vanligare bland flickor än bland pojkar.”²⁰

Utifrån dessa utgångspunkter har jag valt att intervjua enbart basketspelande flickor i min studie. Jag har även valt basket på grund av dess lättillgänglighet och dess jämförelsevis låga omkostnader för de aktiva ungdomarna. I och med att idrotter skiljer sig åt vad det gäller tillgänglighet, materialkostnader och liknande anser jag det vara av vikt att begränsa sig i en studie om integration. Vi kan inte dra generella slutsatser om all idrott, att exempelvis applicera generella resultat om idrott på både golf och basket kan ge missvisande resultat om den ena eller andra idrotten.²¹ Resultaten kan visa sig olika beroende på t.ex. omgivning, vilken klubb eller vilken idrottsgren du studerar. Det finns stora skillnader mellan olika idrottsgrenar och det är viktigt att ha dessa skillnader i åtanke då eventuella generaliseringar om idrott görs. Likväl som idrott kan vara integrerande kan den vara segregande, likväl som vissa idrotter har billiga materialkostnader har andra dyra, likväl som idrotten kan vara lättillgänglig för vissa kan den vara svårtillgänglig för andra, likväl som den involverar duktiga och lovande atleter kan den exkludera mindre framgångsrika individer.²² Även om Riksidrottsförbundet i sitt handlingsprogram skriver att:

”Idrottsrörelsen ska vara öppen för alla, oavsett etnisk bakgrund, kön, sexuell läggning eller fysiska och psykiska förutsättningar. Att motverka alla former av diskriminering är en helt avgörande trovärdighetsfråga.”²³,

finns det inom idrotten diskriminering på grund av exempelvis, kön, etnicitet och klass.²⁴ Jag vill härmed belysa den paradox idrotten befinner sig i gällande inkludering och exkludering och påpeka vikten av att därmed avgränsa sig i studier om idrott och integration.

²⁰ *ibid.* s. 6

²¹ Coakley J. (1998), s. 298f

²² Peterson T. (2000), ”Idrottens som integrationsarena?” i *Att möta främlingar* (red.) Rystad G och Lundberg S, Arkiv förlag: Lund s. 155

²³ Riksidrottsförbundets hemsida: : <http://www.rf.se/files/{FDDA259B-969F-40B5-A94C-0CE41DC596B4}.pdf> (2004-04-16), s. 13

²⁴ Coakley J. (1998), s. 233; 259f; 323

IV. Teoretiska utgångspunkter i uppsatsen

1. Begreppsförklaringar

För att kunna besvara frågeställningen är det av vikt att problematisera och definiera begreppen som används. Jag kommer i detta avsnitt definiera och problematisera kring begreppen idrott, integration och integrationsprocess, invandrare och individ/ungdom med utländsk bakgrund samt basketen.

a) Idrott och basket

Idrott som begrepp är väldigt vitt då det innefattar ett stort antal skilda idrottsgrenar, olika nivåer på tävlandet, olika nationer och så vidare.²⁵ I min uppsats har jag för avsikt att genom en förståelse av den organiserade idrottens helhet så småningom komma ner till en mindre abstraktionsnivå där basket hos unga flickor med utländsk bakgrund kommer att analyseras. När jag använder mig av begreppet idrott i denna uppsats tänker jag främst på den under Riksidrottsförbundet organiserade idrotten, det vill säga den idrott som bedrivs i föreningar och idrottsklubbar runt om i landet och har en tävlande karaktär.²⁶ Jag utgår ifrån att idrotten är en del av samhället och blir påverkat av sin omgivning. Som Tomas Peterson skriver:

”Man kan svårligen tänka sig idrott utan samhälle, däremot kan man, åtminstone teoretiskt, tänka sig ett samhälle utan idrott.”²⁷

Begreppet basket innebär den basket som idag ligger under Svenska basketbollförbundets organisation, framför allt kommer det att i presentationen av data handla om den basket informanterna upplever och är aktiva i.

b) Ungdomar med utländsk bakgrund

Begreppet ungdomar med utländsk bakgrund definieras i denna uppsats som person som är född utomlands eller har någon förälder född utomlands. Det som även i vardagligt tal brukar kallas för första och andra generationens invandrare.²⁸ Varför jag väljer denna definition beror på att de undersökningar, artiklar och statistiska material jag tagit del av utgår ifrån denna kategorisering vid sin definition av begreppet invandrare. För att underlätta användning,

²⁵ ibid. s. 19ff

²⁶ ibid. s. 21

²⁷ Peterson T. (2000), s. 143

²⁸ Regeringens hemsida: http://justitie.regeringen.se/pressinfo/pdf/N2002_025.pdf (2004-04-21)

förståelse och tolkning av tidigare material använder jag denna definition. I min uppsats har jag dock valt att istället för begreppet invandrare använda mig av begreppet individ med utländsk bakgrund. Det bör här tilläggas att problematisering kring begreppet är av vikt då det finns skillnader mellan individerna inom gruppen som definieras ha utländsk bakgrund. Begreppet innefattas av alla skilda utländska bakgrunder. Att komma från Norge eller Eritrea till Sverige kan skilja sig åt vad det gäller exempelvis förståelse för språket och kulturen. Att komma från ett rikt land som t.ex. USA, Norge eller Japan ges i och med denna definition samma innebörd som att komma från ett fattigt land i t.ex. Afrika eller Asien. Här bör tilläggas att det är av betydelse att ha i åtanke andra faktorer som gör skillnader inom gruppen individer med utländsk bakgrund till exempel att det finns skilda anledningarna till varför individer flyttat från sitt land, att det kan vara mer lätthanterligt att flytta från stad till stad än från landsbygd till stad. Genom att problematisera kring begreppets vidd kan det ge en ökad förståelse för svårigheten att med denna kategorisering ge en rättvis definition av begreppet.²⁹ Jag väljer att använda mig av uttrycket ungdom/individ med utländsk bakgrund istället för invandrare då jag anser det vara ett mindre laddat uttryck, vilket jag även fått förståelse för i mina informanternas yttranden. Jesper Fundberg problematiserar även kring begreppet invandrare och dess inneboende innerbörd. Där framkommer att ordet invandrare har en negativ laddning och att individerna i ett idrottslag vill bli sedda för sin idrottstalang inte för sitt etniska ursprung.³⁰ Detta resonemang hos ungdomar med utländsk bakgrund om att bli sedd för sin idrottstalang istället för sin bakgrund finns presenterat i tidigare studier och artiklar både explicit och implicit.³¹ Under intervjuerna gav flickorna liknande känslouttryck inför faktumet att de blivit kallade invandrarlag i en artikel i tidningen Aftonbladet. En av flickorna förkunnar i en intervju ”man skriver inte att ett lag är ett invandrarlag ... Aftonbladet menade nog något dåligt ... invandrare låter liksom så fult.” Efter att jag fått detta klagande från intervjuerna så känner jag svårighet att rättvist använda ordet invandrare i min uppsats, utan använder därför hellre uttrycket ungdomar/individer med utländsk bakgrund.

²⁹ Fundberg J. (2003), s. 20f

³⁰ Fundberg J. (2000), ”Invandare och idrott- Om att skapa kategorier och normalitet” i *Idrottens själ- Fataburen 2000*, Nordiska museets förlag: Stockholm samt

Fundberg J. (1996), ”Spelar Gud fotboll med oss?” i *Svensk idrottsforskning* nr 4/1996 Centrum för idrottsforskning: Stockholm

c) Integration och integrationsprocess

För att få en förståelse för begreppen integration och integrationsprocess så ämnar jag definiera dem utifrån de integrationspolitiska mål vi har i Sverige idag. Eftersom integrationsprocessens fortskridande dels är beroende av de politiska mål och synsätt som förmedlas till omgivande samhället baserar jag min definition ur en mer politisk synvinkel. Integrationen handlar i största grad om politik och är en process vilken sker både på individuell och samhällelig nivå.³² En ömsesidig process där alla är delaktiga och måste bidra med sin del. För att integrationsprocessen ska fortskrida i en positiv utveckling förutsätts ömsesidig respekt och en öppenhet för kulturella olikheter på samhällets alla plan.³³ De politiska målen förespråkar integrationsprocessen som präglad av människors lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter samt av ömsesidig respekt för kulturella olikheter så länge inte dessa strider mot samhällets grundläggande värderingar. Integrationspolitiken inriktar sig mot att skapa förutsättningar för egenförsörjning och delaktighet, verka för kvinnors och mäns lika rättigheter samt värna grundläggande värden.³⁴ Genom att till exempel skapa en arbetsmarknad för alla, där individer med skilda bakgrund, kultur och religion möts, agerar och utvecklas på en arbetsmarknad där individen värdesätts, skapas förutsättningar för individer med utländsk bakgrund att integreras med omgivningen. I de politiska målen talas det bland annat om att förbättra introduktionen för nyanlända, att intensivt arbeta mot etnisk diskriminering, främlingsfientlighet och rasism, kultur för alla ur ett mångkulturellt perspektiv, insatser för ökat inflytande och delaktighet. Faktorer som påverkar integrationsprocessen kan bland annat vara språkfärdigheter och språkförståelse, sociala nätverk, ekonomisk trygghet, utbildning, förekomst av diskriminering på grund av etnicitet med mera.³⁵ Enligt Tomas Peterson kan idrotten exempelvis bidra i en integrationsprocess genom att vara en mötesplats där ungdomar förbereds för att mötas och umgås på andra platser i samhället. Idrotten kan bli en "karriärsväg", vilket också är ett sätt att integreras i ett samhälle.³⁶

³¹ Fundberg J. (2000)

³² Regeringens hemsida: http://justitie.regeringen.se/pressinfo/pdf/N2002_025.pdf (2004-04-21)

³³ ibid.

³⁴ Regeringens hemsida: <http://justitie.regeringen.se/justitiesfragor/integration/index.htm> (2004-04-21)

³⁵ Regeringens hemsida: http://justitie.regeringen.se/pressinfo/pdf/N2002_025.pdf (2004-04-21)

³⁶ Peterson T. (2000), s. 142f

2. Teoretisk referensram

Med min teoretiska referensram vill jag påvisa sportgruppens och lagidrottens förmåga att skapa ett samarbete som kan uppstå på grund av de spänningar gruppen stöter på från exempelvis motståndarlag. Norbert Elias och Eric Dunning's sociologiska belysning av dynamiken hos sportgrupper kommer presenteras, men även teorier som behandlar socialisationsprocesser inom idrotten. Jag kommer framför allt knyta an till den svenska idrottsforskningen inom området idrott och integration där etnologen Jesper Fundberg är en högt frekvent presterande forskare. Andra svenska idrottsforskare som till exempel sociologen Tomas Peterson har presenterat artiklar och rapporter som för området kan vara av intresse, vilkas resultat jag kommer att använda i den mån det tillför uppsatsen något. I den idrottsociologiska litteratur jag tagit del av beskrivs hur idrotten verkar socialiserande på individerna som idrottar samt hur idrottsgruppens konstellation och sammanhållning skiljer sig från andra gruppkonstellationer i organisationer, varför jag väljer att lägga min teoretiska referensram inom socialisationsteorier och gruppdynamiksteoretiserandet.

a) Dynamiken hos sportgrupper

Genom att presentera Norbert Elias och Eric Dunning's syn på sportgrupper har jag för avsikt att kunna öka förståelsen för sporten som en del av samhället samt lagsportens inbyggda polariseringar, gällande exempelvis, individuella och gemensamma mål eller reglernas konstans och flexibilitet som enligt Elias och Dunning är förutsättningar för sportspelets konfiguration och existens.³⁷ Sportgrupper kan analyseras ur ett annat perspektiv än de organisationer där grupper bildas och har som ändamål att producera mera, byråkratisera eller direkt ekonomiskt konkurrera.³⁸ I dessa organisationer står konflikt och konsensus i total motsats till varandra vilket inte är fallet mellan sportgrupper. I sportspel är snarare spänningen (konflikten) en förutsättning för samarbete (konsensus) och samarbete en förutsättning för spänning.³⁹ Gruppdynamiken i ett spel förutsätter därmed spänning och samarbete på olika plan samtidigt i ett ömsesidigt beroende, för att spelet ska kunna fortgå.⁴⁰ I analyser av smågrupper utgås det ofta ifrån att konflikt och konsensus är skilda fenomen som undersöks åtskilt var för

³⁷ Elias N. och Dunning E. (1986), s.119

³⁸ ibid. s. 135

³⁹ ibid. s. 126

⁴⁰ ibid. s. 125f

sig, denna utgångspunkt är inte lika fruktbar vid analyser av sportgruppers dynamik. Sportgrupper bör analyseras utifrån andra modellteorier än de inom sociologin befintliga smågruppsteorier.⁴¹ I analyser av sportgrupper framgår det ömsesidiga beroendet mellan spänning och samarbete som ett karaktäristiskt drag. Vid till exempel en match råder både konflikt och konsensus. Inom respektive lag råder konsensus, alla individer i laget vill vinna över motståndaren, de samarbetar därmed mot det gemensamma målet att vinna som ett lag. Det råder även konsensus mellan lagen då alla spelare har samma reglemente att följa.⁴² Men för att en match ska vara en match råder samtidigt konflikten mellan lagen, det vill säga de två skilda lagen är motståndare och har en konflikt om vinsten. Med andra ord finns det i alla sportspel ett fundamentalt särdrag, då spelarna rör sig och omgrupperas efter reaktion på motståndarnas rörelse uppstår en kontinuerligt skiftande konfiguration.⁴³ Elias och Dunning menar att det i de deltagande individernas konfiguration finns en inbyggd gruppdynamik som uppstår genom kontrollerade spänningar mellan minst 2 subgrupper (motståndarlag).

Elias och Dunning beskriver dessa omgrupperingar och dess betydelse för spelet som följer:

” Dynamiken i dessa kontinuerliga omgrupperingar av spelarna under ett spel är i ett avseende konstant och i ett annat avseende flexibel och variabel. Den är konstant, därför att om spelarna inte var eniga om att följa ett enhetligt reglemente så blev spelet inget spel utan en anarkistisk villervalla ... Den är flexibel och variabel, eftersom annars varje spel skulle vara det andra likt, vilket ju innebär att dess specifika karaktär av spel skulle gå förlorad.”⁴⁴

Ett fenomen uppstår i matchfigurationen där spänning och samarbete, konstans och flexibilitet är ömsesidigt beroende av varandra.⁴⁵ Det är inte bara polaritet mellan lagen som uppdagas i sportspelets grupper. Det finns även en polaritet för den enskilde spelaren mellan behovet av samarbete med andra spelare till lagets bästa och behovet att befrämja sitt eget anseende och sin karriär.⁴⁶ Även Riksidrottsförbundet skriver exempelvis om vikten att kunna glädjas åt varandras framgångar och stötta varandra i motgångar.⁴⁷ Problemet som kan uppstå är att nå jämvikten mellan dessa båda behov, då det är till nackdel för gruppintresset om individens intressen försummas i allt för hög grad och vice versa.

De nämnvärda och tänkvärda polariteter som uppdagas i sportgrupper och skapar dess särdragna gruppdynamik är följande: polariteten i anfall och försvar, polariteten mellan

⁴¹ *ibid.* s. 118f

⁴² Riksidrottsförbundets hemsida: www.rf.se/arkiv/idrotten_vill.pdf (2004-03-15) s. 7

⁴³ Elias N. och Dunning E. (1986), s. 120

⁴⁴ *ibid.* s. 119

⁴⁵ *ibid.* s. 125

⁴⁶ *ibid.* s. 133

⁴⁷ Riksidrottsförbundets hemsida: www.rf.se/arkiv/idrotten_vill.pdf (2004-03-15) s. 7

vänskaplig identifikation och fientlig rivalitet med motståndarna, polariteten mellan reglernas flexibilitet och stelhet.⁴⁸ Genom att synliggöra dessa polariteter sportgruppen möter och dess sammanhängande strävan mot jämvikt inom varje polaritet kan det förhoppningsvis öka vår förståelse för sportgruppens ”samhörighets och samarbetsvillkor” som bör uppfyllas. Jag vill här göra en exemplifiering på individnivå för att öka förståelsen av de jämviktssträvanden sportgruppens individer står inför. För spelaren som individ handlar det om att finna ett samarbete med sina lagkamrater och utvecklas som grupp, samtidigt som spelaren bör ta för sig på planen och vara bättre än sina lagkamrater för att konkurrera om exempelvis speltid på plan, om karriär och om publikens uppskattning. För gruppen som helhet kan ett exempel ges mellan polariteten anfall och försvar, är ett lag ypperligt bra på att spela försvar men sen inte kan anfalla så har de heller inte lika stor nytta av sitt exemplariska försvarsspel, en jämvikt måste finnas mellan dessa båda spel. Elias och Dunning skriver om spänningsjämviktens tämligen svåra process:

”Den flexibla spänningsjämvikten i en spelprocess kan inte föras upp på den riktigt rätta nivån och hållas kvar på den, om det ena laget är mycket starkare än det andra. Är detta fallet kommer det starkare laget sannolikt ta hem segern lätt och ofta. Spelspänningen blir ganska låg och spelet självt långsamt och livlöst.”⁴⁹

Elias och Dunning menar att det finns kontroller på olika nivåer som upprätthåller spelets konfiguration inom givna ramar. Det är inte bara de för sporten uppsatta reglerna som utgör dessa kontrollnivåer utan även exempelvis idrottsorganisationer, staten, lokala myndigheter och åskådare. Spelets kontrollerande regler är inte heller konstanta då de måste ändras för att anpassas till spelets utveckling över tid, så att exempelvis jämvikten mellan anfall och försvar bibehålls.⁵⁰

Sammanfattningsvis vill jag belysa min tro på sportgruppens förmåga att genom de för sportgruppen specifika ömsesidiga beroendet mellan spänning och samarbete skapa en grogrund för stark samhörighetskänsla för de spelande individerna. Spänningarna och motståndet gruppen stöter på utifrån medför att de gemensamt måste samarbeta för att nå sitt och gruppens mål. Ett accepterat ”vi och dem” kan skapas och är en av förutsättningarna för att spelet skall kunna ta de former som regelverket för sporten kräver. Det är utifrån detta ”vi” som jag nu skall teoretisera kring och dra paralleller till socialisation, identifikation och så småningom integration. Då spelet enligt Elias och Dunning påverkas av olika kontroller som

⁴⁸ Elias N. och Dunning E. (1986), s. 133

⁴⁹ ibid. s. 131

⁵⁰ ibid. s. 132

exempelvis regler och normer, vilka i sin tur är präglade av samhället, kan en parallell dras till idrottens beroende av samhället.

b) Socialisation

Socialisation är en process av aktivt lärande och social utveckling. Genom interaktion med andra individer blir vi varse den omgivande värld vi lever i samtidigt som vi blir medvetna om våra värderingar och vår syn på omgivningen. I denna socialisation skapas förutsättningarna för våra val och vårt agerande gentemot andra individer som ett resultat av bland annat tidigare erfarenheter.⁵¹ Människorna är inte passiva deltagare i socialisationsprocessen utan aktiva, genom att influera och influeras av andra och ta ställning till skilda individers åsikter skapas ett medvetande om vem jag är, vad världen handlar om och vad jag bör göra för att vara en del av denna värld.⁵² Socialisation är inte en envägs process där samhället skapar människorna som lever däri, utan en interaktiv process. Denna interaktiva process kan ske genom den ömsesidiga kontakt och kommunikation individerna har med varandra där de skapar och omskapar synen på sig själv och sitt vara i sin omgivning. Här skapas även förutsättningar för individerna att ta sina egna beslut i skapandet av sitt eget liv och sin sociala omvärld.⁵³ Denna definition av socialisation är en kombination av ett kritiskt och ett interaktionistiskt synsätt, därmed håller inte alla sociologer med om definitionen ovan. En funktionalistisk syn skulle påpeka samhällets kraft att skapa människan som tyngdpunkten i socialisationsprocessen. Genom en funktionalistisk syn skulle vi snarare få svar på anledningar till och fördelar med deltagande i sport istället för att lägga fokus på idrottens socialisation som en pågående process i människors liv.⁵⁴ Då jag anser att definitionen av socialisation samt synsättet på socialisationsprocessen som de beskrivs ovan vara mer intressanta för min analys av idrotten som integrationsarena väljer jag att utgå från denna definition i uppsatsen.

Jag skulle vilja påstå att integrationsprocessen kan likställas med en socialisationsprocess som är beroende av omgivande sociala och kulturella kontexter. Denna process är föränderlig över tid. Då vi talar om integration handlar det om, låt oss kalla det en sekundär socialisationsprocess, det vill säga individerna omvärderar och analyserar sin tidigare identitet med nya omgivande sociala och kulturella kontexter. Vid integrationsprocesser i Sverige tar

⁵¹ Coakley J. (1998), s. 88

⁵² *ibid.* s. 88

⁵³ *ibid.* s. 88

sig dessa nya kontexter formen av svenska samhällets normer och värderingar. Då skilda värderingar och normer möts i en lyckad process skapas ett ömsesidigt förstående och interagerande där respekt, acceptans och förståelse för varandras skilda kulturer, normer och värderingar utvecklas och kan bibehållas.⁵⁵ I dialog uppbyggd på allas delaktighet och inflytande kan förutsättningar skapas för att alla oavsett bakgrund ska kunna vara med i beslutsprocesser rörande sitt eget liv.⁵⁶ Riksidrottsförbundets anser att integration måste vara en central del av idrottens reguljära verksamhet. De har i sin senaste RF-stämma beslutat att under år 2004 och 2005 ”Utveckla kunskaps och- utbildningsmaterial om idrott och etnisk och kulturell mångfald för ledare, tränare, anställda och förtroendevalda”.⁵⁷ Dessa frågor handläggs av den idrottspolitiska avdelningen på Riksidrottsförbundet.

c) Idrottens socialisation

Detta kombinerade synsättet mellan ett kritiskt och ett interaktionistiskt perspektiv på socialisationsprocessen är mer aktuellt i dagens idrottsforskning, då analyser om idrott i allt större grad utgår från uppfattningen om att idrottens erfarenheter bäst förstås då idrott ses som ett fenomen ömsesidigt beroende och påverkande av den omgivande sociala och kulturella kontexten.⁵⁸ Idrotten som fenomen är exempelvis påverkad av det omgivande samhällets normer. Även Elias och Dunning belyser detta och menar att spelreglernas uppkomst är påverkade av samhällets värderingar och normer.⁵⁹ För att förstå idrottens socialisationsprocess är det nödvändigt att se idrottens samhörighet och förbindelse till omgivande kulturella kontexten där människorna lever sina liv. Med andra ord analyserar en idrottskvinna eller man sitt engagemang i idrotten utifrån den omgivning hon eller han lever i, vilket även idrottsforskare bör göra för att öka sin förståelse av idrottens socialisation.⁶⁰ Då idrott är en del av de deltagande individernas vardagsliv, så bör idrotten analyseras utifrån just denna grund. Att socialiseras in i idrotten är en process vilken grundas i den sociala och kulturella kontext individerna lever i. Kontext ses här som sociala konstruktioner vilka kan förändras över tid, och bör analyseras utifrån sitt beroende av de omgivande sociala och kulturella faktorerna. Dessa faktorer medför viss påverkan på individernas ställningstagande

⁵⁴ *ibid.* s. 89

⁵⁵ Regeringens hemsida: http://justitie.regeringen.se/pressinfo/pdf/N2002_025.pdf (2004-04-21)

⁵⁶ *ibid.*

⁵⁷ Riksidrottsförbundets hemsida: <http://www.rf.se/files/{FDDA259B-969F-40B5-A94C-0CE41DC596B4}.pdf> (2004-04-16), s. 16

⁵⁸ Coakley J. (1998) s. 90ff

⁵⁹ Elias N. och Dunning E. (1986), s. 126ff

⁶⁰ Coakley J. (1998), s. 102

och beslut som ett slags omgivande normsystem.⁶¹ Ställningstagandet att fortsätta idrotta eller ej är ett exempel på att både idrotten och samhället påverkar individen. En individ bestämmer sig exempelvis inte en gång för alla att antingen delta i en idrott resten av livet eller att avstå helt. Snarare påverkas individens beslutsprocess om deltagande från dag till dag. Beroende av individens analys av förhållandet mellan idrotten och omständigheterna i sitt liv kan beslutet omvärderas över tid. Då idrotten lika mycket är en fysisk aktivitet och erfarenhet som det är en social aktivitet och erfarenhet, påverkas individerna som deltar av idrottens sociala kontext. Den socialisation som sker inom idrotten sker genom sociala relationer och förhållanden. Idrotten är inte bara relationer mellan spelarna i samma lag utan även relationer till tränare, vänner, familj, motståndare, publik, idrottsjournalister och sportchefer.⁶²

d) Identitetsskapande i idrottsgrupper

Att vara delaktig i en idrott innebär att även att vara delaktig i en process av identitetsskapande och bekräftelse. Identitetsskapande i idrottsdeltagandet sker över tid och är beroende av ett flertal processer, som att bli införstådd i idrottens språk och regler, att bli associerad som en individ tillhörande ett specifikt lag, att skapa sig en uppfattning om idrottsgruppens värderingar och perspektiv inom gruppen, att individers identiteter blir bekräftade och bekräftar andra inom gruppen och så vidare.⁶³ Genom idrottsgruppens specifika gruppdynamik som ett ömsesidigt beroende av spänning och samarbete skapas ett för idrotten accepterat "vi och dem". Detta "vi" kan förstärkas genom idrottens socialisation, och därmed kan en samhörighetskänsla skapas hos deltagarna där de finner trygghet, acceptans, respekt, bekräftelse och där de så småningom kan identifiera sig med sina medspelare.

Många ungdomar identifierar sig med sin idrott som de aktivt deltar i, idrotten är mer en bara en idrott, idrotten blir till en livsstil där även till exempel kläder, skor och musikstil hör till.⁶⁴ När jag läst om idrotten och dess betydelse för ungdomar så väcktes min tanke om identitetsskapandet inom idrotten och därmed idrottens förmåga att kunna vara ett verktyg för integration. I lagidrotten skapas ett "vi och dem" mellan motståndarna i ett

⁶¹ Horne John, Tomlins Alan and Whannel Garry (1999), *Understanding sport- An introduction to the sociological and cultural analysis of sport*. E & FN Spon: London s. 153

⁶² Coakley J. (1998), s. 105

⁶³ Horne J. et.al. (1999), s. 139f

⁶⁴ Fundberg J. (2003) s. 14f

matchsammanhang. I denna ”vi”-känsla kan en källa till identitetsskapande utvecklas hos ungdomarna då spelarna identifierar sig med sitt lag och sin klubb.

e) Idrotten en del av samhället

Sammanfattningsvis vill jag i mitt teoriavsnitt påvisa idrotten som en del av samhället, genom att belysa delar av de teorier jag presenterat. Dels är samhällets normer och värderingar idrottens vägvisare då regler skapas, diskuteras och ibland ändras. Då det svenska föreningslivet går under svenska regler och stadgar det vill säga att de svenska normerna styr verksamheten⁶⁵ (för att få bidrag måste man följa regler, eller för att få vara en förening så finns lagar/stadgar/regler att följa) och idrotten ungdomarna deltar i så kan detta vara en arena för integration. Genom ett aktivt deltagande och inflytande i idrottens verksamhet så kan det även skapa ökad förståelse för och deltagande i det omgivande samhället. Min tanke är att skapandet av en ”vi”-känsla i en idrott också kan få ungdomarna att känna en tillhörighet i deras omgivande samhälle, en del av att bli integrerad i ett samhälle. Eftersom idrotten inte står för sig själv utanför samhället utan är beroende av samhället för sin existens, innebär det att deltagande i en idrott även kan vara ett deltagande i det omgivande samhället.⁶⁶ Den socialisation idrotten står för är inte enbart präglad av idrotten själv utan beror även av individers sociala och kulturella kontext, som delar av samhället. Den specifika gruppdynamiken i idrottsgrupper skapar en i det omgivande samhället accepterad och för individen (genom socialisation) etablerad ”vi”-känsla. Denna samhörighet och laganda blir ett av flera sociala forum för individers identitetsskapande. Identiteten skapas inte bara genom idrotten utan även i förhållande till skola, familj, vänner och liknande sociala kontexter.⁶⁷ Även Elias och Dunning påpekar idrotten som en del av samhället, då idrottens spelkonfigurationer delvis är beroende av olika kontrollnivåer. Förutom idrottsgrenens regler och samhällets normer påverkas även spelet av exempelvis idrottsorganisationer, staten, lokala myndigheter, media och åskådarna.⁶⁸ Det jag vill försöka påvisa är att i och med att idrotten är en del av samhället finns här möjligheten att vara en integrationsarena för de aktiva ungdomarna. I idrotten finns aktiva individer med skilda bakgrunder, etniciteter och erfarenheter. På idrottsarenan kan de mötas och genom kommunikation och interaktion ”spegla sina” åsikter och värderingar, och i en interaktiv socialisationsprocess kan de skapa

⁶⁵ Fundberg J. (1996) *Möten med föreningar- En studie av invandrades föreningsliv i Botkyrka kommun*, Mångkulturellt centrum: Tumba

⁶⁶ Peterson T. (2000) s. 143

⁶⁷ Coakley J. (1998), s. 92f

⁶⁸ Elias N. och Dunning E. (1986), s. 132

sig en identitet präglad av ömsesidig förståelse, respekt och acceptans för varandras olikheter. En identitet som speglar delar av samhällets normer och värderingar. Deltagande i en idrott kan därmed även bidra till en känsla av delaktighet i samhället.

V. Presentation av data

Mina tolkningar av situationer och av de svar jag fått från intervjuerna och observationerna kommer presenteras i detta avsnitt. Jag har även för avsikt att i detta avsnitt försöka testa de ovan presenterade teoriernas applicerbarhet på verkligheten som jag mött i min studie av basketklubben X. Förhoppningsvis kan denna presentation av data slutligen skapa möjlighet att svara på min frågeställning ifall klubben X kan vara ett verktyg för integration och om den är det hur den verkar integrerande för de aktiva flickorna i klubben. I detta avsnitt använder jag mig av ordet tjejer istället för som tidigare i uppsatsen flickor. Orden har samma innebörd men då jag upplevde dem som tjejer och då de själva ser sig som tjejer och inte flickor väljer jag att här använda mig av ordet tjejer.

1. Sociala kontexten på basketarenan

Att komma in i baskethallen är som att komma in i en egen liten värld, där basketen är huvudrollsinnehavaren. Det är basketbollar, basketskor, basketlinnen, vattenflaskor och så shortsens som ska sitta så långt ner det bara går för att matcha resten av lagets shortsstil som möter mig. Tjejerna i "Flickor 91" som laget heter frågar genast nyfiket vad jag heter och vem jag är. Jag får en känsla av att tjejerna är trygga i varandras sällskap, detta visar sig bland annat i deras bekvämlighet med att jag är med och sitter vid sidan om och tittar på deras träning. Tryggheten visar sig även i deras våglighet att misslyckas inför varandra. Det är ingen fara att göra fel men det gäller också att lära sig av sina misstag, förmedlar deras tränare. Tjejerna pratar ofta i "vi-form" då de pratar om sig själva som spelare. Denna "vikänsla" ter sig klar då tjejerna visar upp ett gemensamt mål och en vision om att de som lag bland annat ska lyckas i nästa turnering som väntar i Finland. Under träningspasset hjälper tjejerna ständigt varandra att utföra övningarna rätt, det vill säga enligt tränarens uppmaning om vad som är rätt. Det gemensamma målet märks speciellt vid ett tillfälle då laget tränar anfallssystem. Här byggs en gemenskap upp dels genom att dessa system är något som bara laget ("vi") vet om och inte motståndarna, dels genom att tjejerna hjälper varandra att hamna

på rätt plats i rätt tid i uppställningarna och spelsystemen. Att det finns en vilja att skapa samhörighet och en för klubben gemensam identitet får jag klart för mig då en av de assisterande tränarna informerar tjejkorna att de nya klubbväskorna har kommit och att alla måste hämta ut dem innan de åker på turneringen i Finland. Hon säger sen till mig att det är kul att klubben kunnat fixa dessa och att det ser proffsigt ut att som lag komma med likadana väskor. Klubben har även satsat på så kallade ”tema-träningar”, dit alla aktiva spelare i klubben kan komma för att träna tillsammans. Min gatekeeper berättar att ett av syftena med dessa ”tema-träningar” är att skapa bättre sammanhållning i klubben och att de olika lagen skall lära känna varandra bättre, ”som en hel klubb”, förklarar hon.

En av tränarna till ett av de andra lagen i klubben kommer in och beklagar sig över den dåliga uppslutningen på föräldramötet. Uppgivet säger hon till min gatekeeper och till mig: ”Det var bara tre föräldrar där, jag fattar inte, vi som ska åka på cupen nu och allt.” Tydligt är det bristande föräldraengagemanget ett problem som finns i hela klubben, det poängterar både min gatekeeper och klubbens sportchef. Sportchefen analyserar själv orsaken till det och tror främsta orsaken är föräldrarnas brist på språkfärdigheter och rädslan över att inte begripa det som sägs på exempelvis föräldramöten. Sportchefen säger till mig angående föräldrarnas engagemang och integration:

”Det är där man ska göra något med föräldrarna, de är rädda, många föräldrar kan inte språket, det är därför de drar sig, det är därför det är så viktigt att få in dem ... de som kommer ner och bara har stått, har ju tyckt att det är kul.”

Även intervjuerna med mina informanter vittnar om det bristande föräldraengagemanget. De berättar att deras föräldrar kommer och tittar på matcherna ibland, men oftast sker det i samband med att föräldrarna skjutsar till bortamatcherna. Då stannar de kvar och tittar på matchen. Ett bristande föräldraengagemang är det inte bara denna klubb som vittnar om, utan det verkar vara ett fenomen som uppdragas även i andra idrottslag där majoriteten av spelarna har utländsk bakgrund.⁶⁹

För en lyckad integration anses, enligt de politiskt uppsatta integrationsmålen, språkförståelse och språkfärdighet ha betydelse.⁷⁰ Då alla träningar är på svenska, och det enda språk som talas under träningar och matcher är svenska i denna klubb så finns här en möjlighet att påverka sin språkförståelse och sina språkfärdigheter. Ett felböjt verb blir lättare rättat av en

⁶⁹ Westerberg S H. (2003), ”Lär av idrotten” i *Pockettidningen R 3/2003* Network Stockholm HB: Stockholm, samt Fundberg J. (2003), ”Lyssna lär och lira” i *Pockettidningen R 3/2003* Network Stockholm HB: Stockholm

⁷⁰ Regeringens hemsida: http://justitie.regeringen.se/pressinfo/pdf/N2002_025.pdf (2004-04-21)

tränare i ett annat lag då jag går in i salen bredvid för att få tag på klubbens sportchef. Här kommer även skämt om våra skilda kulturer upp i och med mitt inträde i salen. En av de aktiva spelarna frågar den assisterande tränaren om jag är hennes syster eller kusin, och får som svar av den assisterande tränaren att ”alla blondiner inte är syskon eller kusiner som det är med er eritreaner”. De skrattar tillsammans åt situationen och den assisterande tränaren försäkrar sig om att flickan inte tog illa upp av konversationen. Konversation får mig att inse att det i denna klubb finns en acceptans, respekt och ödmjukhet inför varandras skilda kulturer och bakgrunder. I klubben möts skilda kulturella värderingar och normer i en lyckad process av ömsesidigt förstående och interagerande.

2. Spelarnas syn på basketarenan

I mina intervjuer får jag en förståelse för att tjejerna genom basketen skapar ett accepterat ”vi och dem”. ”Vi”-känslan som tjejerna uttrycker i laget skapas bland annat i definitionen av motståndarna som ”dem”. Ett exempel på tjejernas syn på ”vi och dem” är när de berättar för mig hur de brukar se på sina motståndare och vad de pratar om efter matcherna ”man ska inte skylla på varandra vid förlust, men vi brukar mest klaga på det andra laget även om vi vinner gör vi det”. I intervjuerna pratar vi även om vad det är som skiljer deras lag från motståndarna och jag får klart för mig från en av tjejerna att skillnaden är att ”vi vinner”. En av tjejerna berättar att skillnaden mellan dem och andra lag är att ”Vi är mycket roligare, ja vi har mer humor ... vi umgås mycket mer än vad de andra lagen gör.” hennes lagkamrat fyller i att ”vi passar mer, vi kanske hjälper varandra mer än vad de andra lagen gör”. Samtidigt som tjejerna definierar sig som vi under stora delar av intervjuerna så finns det även ett jag. När vi pratar om vad de har för mål med basketen, skiftar de snabbt från ett kollektivt vi-tänkande till ett individualistiskt tänkande och berättar i jag-form sina egna mål med basketen, ”Mitt mål är att jag vill spela i Women NBA sen.” En annan av tjejerna förkunnar sitt mål med basketen:

”Först att spela klart i det här laget, sen så ska jag coacha och sen ska jag börja spela i damlaget sen ska jag flytta till USA och spela i women basketball och sen så ska jag bli mästare.”

Här finns både ett jag, ett vi och ett dem när de talar om basketen. Här finns också ett accepterat sätt att prata om skillnader mellan sitt eget lag och motståndarna, det känns naturligt att det finns ett vi och ett dem i matchsammanhang. I spelarnas sätt att tala om basketen förstår jag att det finns ett ömsesidigt beroende mellan spänning och samarbete. Dels handlar basketen om att själv vara en bra individuell spelare i laget samtidigt som de ska vara

ett välsamarbetande lag som hjälper varandra för att de ska nå segern. Här uppdagas den polaritet som Elias och Dunning talar om. En polaritet för den enskilde spelaren mellan behovet av samarbete med andra spelare till lagets bästa och behovet att befrämja sitt eget anseende och sin karriär.⁷¹

Vi pratar inte bara om basket utan även om deras omgivning, om vad de gör på fritiden när de inte är i hallen och tränar basket. Jag får en känsla av att precis som basket påverkar deras vardag, påverkas basketen av omgivningen runt omkring dem. För några verkar det som att basketen är en större del av livet än för andra. En av tjejerna berättar för mig om vad basketen är för henne och säger:

”för mig det är typ så här hälften av allt, det är allt, typ så här ... basketen det är alltid någonting med det ... vi umgås med varandra efter träningar om vi inte har läxor”.

En annan av tjejerna berättar för mig att hon sjunger i ett band, umgås med andra vänner än de i basketlaget och gör läxor och säger om basketen att:

”Jag är inte riktigt sån där som vill bli basketproffs, jag tycker att det är kul, jag vill ha det på fritiden. Det är inget som jag vill satsa på, men alltså det är något jag vill göra under tiden som jag har skola och så, som ett intresse.”

Att basketen påverkar tjejerna och deras omgivning förstår jag när vi pratar men även skolan och andra fritidsintressens sociala kontexter är omgivningarna som påverkar dem och deras basket. Tjejerna berättar för mig att de brukar tala om allt möjligt med sina lagkamrater, de pratar om nya filmer på bio, om killar, om saker som händer runt omkring och om matcherna. Med sin huvudtränare brukar de prata om mer allvarliga saker, medan deras assisterande tränare mer är som kompisar som de anser sig kunna prata med om allt. Jag förstår utifrån mina intervjuer och även i mina observationer att det i laget ständigt pågår dialog mellan tränare och spelare men även spelarna sinsemellan. Denna klubb kan erbjuda en mötesplats för individer med skilda bakgrund, ålder och erfarenheter att aktivt interagera. Här möts skilda värderingar och normer i en dialog uppbyggd på spelarnas och tränarnas delaktighet och inflytande. I detta lag och i denna klubb finns förutsättningar för ett ömsesidigt förstående av varandras skilda normer och värderingar. Tjejerna ger uttryck för att acceptera och respektera varandras skilda åsikter, exempelvis respekterar de varandras skilda syn på vad basketen (deras gemensamma lagidrott) har för betydelse för var och en av dem.

Att det finns en ”vi”-känsla hos tjejerna och i deras lag bekräftas av bland annat deras sätt att uttrycka sig i ”vi”-form då vi talar om basket och laget. Precis som många andra ungdomar

⁷¹ Elias N. och Dunning E. (1986), s. 129

identifierar sig med sin idrott som de aktivt deltar i där idrotten är mer än bara en idrott, idrotten blir till en livsstil där även t.ex. kläder, skor, musikstil hör till⁷², så uttrycker även tjejerna jag intervjuar att basket är en stor del av deras liv. I samhörighetskänslan skapas förutsättningar för identitetsskapande och bekräftelse från varandra men också från tränarna. En av informanterna säger i en intervju att tränaren är bra. Och förklarar vidare för mig om tränaren att:

”Hon är bra, hon är inte för snäll så att man blir såhär dålig. För att om man är för snäll då kommer man ingen vart, man måste vara sträng ... Men hon är bra för att hon är både sträng, snäll och bra. Hon har också humor och såhär skrattar hela tiden.”

Jag får en känsla av att tränarna är en del av identitetsskapandet i form av äldre förebilder. Jag förstår att det är tränarna som bland annat hjälper spelarna att bli införstådda i basketens språk, normer och regler och skapar en del av lagets sammanhållning. Identitetsskapande i idrottsdeltagande påverkas bland annat av dessa faktorer, som att bli införstådd i idrottens språk och regler, att bli associerad som en individ tillhörande ett specifikt lag, att skapa sig en uppfattning om idrottsgruppens värderingar och perspektiv inom gruppen, att individers identiteter blir bekräftade och bekräftar andra inom gruppen.⁷³ Genom intervjuerna och observationerna har jag fått uppfattningen om att tjejerna skapar en del av sin identitet i basketen. Här är de en del av ett lag där de kan identifiera sig med sina medspelare och som basketspelare. De får både beröm och bekräftelse av tränarna, för den de är och för det de presterar på basketplanen som individer och som ett lag. Jag får även reda på att det råder bra stämning i laget och att tjejerna anser att deras lagkamrater är bra vänner att umgås med. En av tjejerna säger om sina lagkamrater att ”det är bra vänner, ingen som är taskig liksom”. Ett påstående som jag tolkar som ett uttryck för att det finns tillgång till bekräftelse, respekt och acceptans för varandra, några av förutsättningarna för identitetsskapande.

Vi talar om deras utländska bakgrund och hur det känns att i Aftonbladet bli kallade för ett invandrarlag. I dessa samtal tolkar jag att tjejerna ger uttryck för sin identitet. De är stolta över sin utländska bakgrund, men tycker det är irriterande att bli kallade invandrare, och påpekar att de faktiskt är svenska medborgare, bor i Sverige och pratar svenska. Jag tolkar det som att deras nationella identitet belyses i dessa samtal. En av tjejerna förklarar för mig sin syn på att bli kallad invandrare:

”Vi bor i Sverige, vi är också svenskar för vi är födda här ... och då kan man ju liksom inte bli kallad invandrarlag ... jag blir lite irriterad liksom när de kallar oss invandrare.”

⁷² Fundberg J. (2003), s. 14f

⁷³ Horne J. et.al. (1999), s. 139f

De förklara tydligt för mig att de tror att begreppet invandrare har en negativ innebörd och att exempelvis motståndarlag kanske tänker ”men gud invandrar lag de vill inte vi möta, de är säkert jättedåliga”. En annan tjej förkunnar lätt irriterad att ”man skriver inte att ett lag är invandrarlag ... Aftonbladet menade nog något dåligt.” Under mina intervjuer får jag klart för mig att det här är baskettjejer med svenska identiteter jag intervjuar, som i sitt bagage hemifrån har en utländsk kultur och bakgrund de är stolta över. Efter mitt möte med klubben X och efter intervjuerna med mina informanter har jag fått bilden av en klubb som behandlar alla lika oavsett religion, etnicitet eller kultur. Här finns en ömsesidig förståelse, acceptans och respekt för varandras olikheter. Vid mitt allra första möte med klubben träffade jag sportchefen som sa mig: ”Skriv att det är som i NBA, vita coacher och svarta spelare”. Kanske är det som i NBA, svarta spelare och vita coacher, men sen vågar jag efter mina observationer och intervjuer påstå att liknelserna med NBA inte är många fler.

VI. Avslutande reflektioner

Ett av mina syften med denna uppsats var att klargöra gruppdynamiken som enligt Elias och Dunning uppstår i idrottsgrupper samt testa dess applicerbarhet på verklighetens basketarena. Efter min studie av klubben och tolkning av informanternas svar anser jag mig kunna applicera Elias och Dunnings teori om sportgruppers specifika dynamik även på basketens grupper och inte bara på fotbollsgrupper. De olika polariteterna mellan spänning och samarbete som Elias och Dunning diskuterar i fotbollssammanhang, kan även inom basketen vara en förutsättning till ett skapande av ett accepterat ”vi och dem”. Polariteterna mellan exempelvis vänskaplig identifikation och fientlig rivalitet med motståndarna som Elias och Dunning tar upp kan medföra att ett lag blir till en grogrund för samhörighet och samarbete, där en ”vi”-känsla hos de deltagande uppstår. I ett lag finns möjligheter till kommunikation och interaktion där lagmedlemmarna kan ”spegla sig” i varandras skilda åsikter och värderingar och individerna blir därmed varse om sin omgivning och sig själva. Med andra ord kan den interaktiva socialisationsprocessen ske i idrottslagen, vilket i sin tur kan bli ett forum för identitetsskapande. Då idrotten ses som en del av samhället, innebär det att delaktighet i en idrott som går under samhällets normer och värderingar, kan leda till ökad ömsesidig förståelse med det omgivande samhällets normer och värderingar. I idrotten finns aktiva individer med skilda etniciteter, bakgrunder och erfarenheter. På idrottsarenan kan de

mötas och genom interaktion och kommunikation ”spegla sina” åsikter och värderingar, och i en interaktiv socialisationsprocess kan de skapa sig en identitet präglad av ömsesidig förståelse, respekt och acceptans för varandras olikheter. En identitet som speglar delar av samhällets normer och värderingar. Deltagande i en idrott kan därmed även bidra till en känsla av delaktighet i samhället, vilket är en del av en lyckad integrationsprocess. Det jag vill försöka påvisa är att i och med att idrotten är en del av samhället finns här möjligheten att vara en integrationsarena för de aktiva ungdomarna.

Då idrotten som begrepp är av stor vidd⁷⁴, innefattande ett stort antal olika idrottsgrenar, olika nivåer på tävlandet, olika tillgänglighet, olika materialkostnader beroende på idrottsgren, har jag insett svårigheterna med att generalisera forskningsresultat om idrotten. Inom idrotten finns diskriminering på grund av exempelvis etnicitet⁷⁵, vilket innebär att idrott kan vara både segregrande och integrerande. Beroende på vilken idrottsgren vi studerar kan vi få olika resultat. Jag har inte något belägg att säga att all idrott är verktyg för integration i och med dessa skillnader. Men i denna studie har jag kommit fram till att idrott kan vara ett verktyg för integration och att basketen i klubben jag studerat är integrerande för de aktiva flickorna. Paradoxen idrotten befinner sig i gällande inkludering och exkludering är därmed av vikt att belysa i studier om idrott och integration.

Min erfarenhet och min uppfattning av idrotten kan påverka de teoretiska argument jag valt att framföra, min empiriska iakttagelse samt mitt urval av litteratur. Jag har valt att utgå ifrån det interaktionistiska perspektivet av socialisation för att i denna uppsats belysa idrottens möjlighet att agera integrationsarena. Jag anser att detta perspektiv synliggöra idrottens möjligheter istället för hinder. I och med detta ställningstagande vill jag dock inte försumma de hinder på grund av exempelvis klass, kön eller etnicitet idrotten kan vara skapare av. Dessa är viktiga aspekter att belysa och kan tillföra idrottens framtida utveckling positiva effekter, jag har dock inte haft för avsikt att i denna uppsats presentera dem i en vidare omfattning.

Ytterligare ett syfte med denna studie var att besvara min frågeställning och finna svar på *hur* basketen i klubben X fungerar som ett verktyg för integration för de unga flickorna som deltar. Existensen och skapandet av grupperingarna ”vi och dem” inom basketen i klubben X har jag fått bekräftad i mina intervjuer och observationer. Jag har i denna uppsats kommit

⁷⁴ Coakley J. (1998), s. 19ff

⁷⁵ Fundberg J. (2003), s. 15f

fram till att samhörigheten och lagandan som genom idrottens socialisation växer i detta ”vi” kan ge förutsättningar till utvecklandet av trygga och självsäkra individer med en identitet präglad av ömsesidig förståelse, insikt, respekt och acceptans för sin omgivning. Jag har även kommit fram till att det i denna basketklubb finns utrymme för flickornas uppmärksamhet, erkännande och beröm. Genom att skapa sig en respekterad och accepterad identitet i basketen, kan flickorna även skapa sig en identitet i det omgivande samhället, då basketen och idrotten är en del av samhället. En lyckad integrationsprocess kännetecknas av en ömsesidig process där acceptans och respekt för varandras olikheter finns. På basketarenan i klubben jag studerat finns en förståelse, acceptans och respekt för individers skilda kulturer och etniciteter. Jag har därmed i min explorativa studie kommit fram till att denna klubb erbjuder en integrationsarena och agerar som ett verktyg för integration för de aktiva flickorna, i och med klubbens och medlemmarnas förståelse och ömsesidiga respekt för varandras olika etniciteter, kulturer och bakgrunder.

Källförteckning

Litteratur

- Andersson Ola (2002), *Idrott och integration en statistisk undersökning*. Riksidrottsförbundet: Stockholm/Farsta
- Coakley Jay J. (1998), *Sport in society – Issues & Controversies*. 6th edition. McGraw-Hill International editions: New York
- Ejlertsson Göran (1996), *Enkäten i praktiken - En handbok i enkätmetodik*. Studentlitteratur: Lund
- Elias Norbert och Dunning Eric (1986), *Från riddarspel till fotbollscup*. Atlantis: Stockholm
- Fundberg Jesper (2003), *Etnisk mångfald och integration - visar idrotten vägen?*. Riksidrottsförbundet: Farsta
- Fundberg Jesper (2000), "Invandare och idrott- Om att skapa kategorier och normalitet" i *Idrottens själ - Fataburen 2000*, Nordiska museets förlag: Stockholm
- Fundberg Jesper (1996), "Spelar Gud fotboll med oss?" i *Svensk idrottsforskning* nr 4/1996 Centrum för idrottsforskning: Stockholm
- Fundberg Jesper (1996), *Möten med föreningar- En studie av invandrares föreningsliv i Botkyrka kommun*. Mångkulturellt centrum: Tumba
- Fundberg Jesper (2003), "Lyssna lär och lira" i *Pockettidningen R 3/2003 Network Stockholm* HB: Stockholm
- Holme Magne I. och Solvang Krohn B. (1991), *Forskningsmetodik- Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Studentlitteratur: Lund
- Horne John, Tomlins Alan and Whannel Garry (1999), *Understanding sport- An introduction to the sociological and cultural analysis of sport*. E & FN Spon: London
- Norberg Johan R, (2003), *Idrott och integration, en kunskapsöversikt*. Riksidrottsförbundet: Stockholm/Farsta
- Peterson Tomas (2000), "Idrottens som integrationsarena?" i *Att möta främlingar* (red.) Rystad G och Lundberg S, Arkiv förlag: Lund
- Westerberg Staffan H. (2003), "Lär av idrotten". *Pockettidningen R 3/2003 Network Stockholm* HB: Stockholm

Internetkällor

Regeringens hemsida: <http://justitie.regeringen.se/justitiesfragor/integration/index.htm>

Regeringens hemsida: http://justitie.regeringen.se/pressinfo/pdf/N2002_025.pdf

Riksidrottsförbundets hemsida: www.rf.se/arkiv/idrotten_vill.pdf

Riksidrottsförbundets hemsida:

<http://www.rf.se/files/{FDDA259B-969F-40B5-A94C-0CE41DC596B4}.pdf>

The British Sociological Associations hemsida:

http://www.britisoc.co.uk/index.php?link_id=14&area=item1

The American Sociological Associations hemsida:

<http://www.asanet.org/members/ecostand2.html#12>